

Maria Agnieszka Deska

Z rewolucyjnych tradycji lat 1905 - 1907

Rocznik Lubelski 20, 158-159

1977

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z REWOLUCYJNYCH TRADYCJI LAT 1905—1907

Dnia 11 grudnia 1976 roku odbyło się w sali odczytowej Uczelnianego Ośrodka Pracy Ideowo-Wychowawczej UMCS sympozjum naukowe na temat rewolucyjnych tradycji lat 1905—1907.

Sympozjum zorganizowane zostało przez Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych i Uczelniany Ośrodek Pracy Ideowo-Wychowawczej w związku z obchodami 70 rocznicy rewolucji 1905—1907 roku w celu przypomnienia rewolucyjnych i patriotycznych tradycji Lubelszczyzny.

Przebieg i tematyka sympozjum celowo zostały zaplanowane tak, aby skonfrontować różne spojrzenia na rewolucję 1905—1907 roku. Zebrani wysłuchali trzech referatów i dwóch komunikatów.

Dr R. Droba w referacie *Znaczenie doświadczeń rewolucji 1905 r. w Rosji dla marksistowsko-leninowskiej teorii rewolucji socjalistycznej* podkreślił we wstępie, że rewolucja 1905 roku potwierdziła słuszność podstawowych założeń marksizmu-leninizmu co do warunków przejścia od kapitalizmu do socjalizmu oraz wpłynęła na ukształtowanie się leninowskiej koncepcji rewolucji socjalistycznej. Charakteryzując tę koncepcję, referent obszerniej rozwinął zagadnienie politycznego kierownictwa w rewolucji demokratycznej, a także dokonał analizy jej przerastania w rewolucję socjalistyczną, z uwzględnieniem warunków umożliwiających ten proces. Końcowa część referatu dotyczyła znaczenia leninowskiej teorii rewolucji socjalistycznej, jej aktualności i żywotności.

Mgr A. Nizioł w referacie *SDKPiL i PPS w Lublinie w latach 1905—1907* scharakteryzował rolę Lublina jako największego w guberni lubelskiej ośrodka przemysłowego i skupiska proletariatu. Zasadnicza część referatu poświęcona była wydarzeniom 1905 i 1906 roku w Lublinie oraz wygasaniu rewolucji na terenie miasta w roku następnym. Dokonała syntetycznej oceny znaczenia rewolucji 1905—1907 roku dla proletariatu Lublina oraz w rozwoju SDKPiL i PPS.

Rewolucja i literatura (Wizje nowego świata) to kolejny referat przedstawiony przez dr. K. Dmitruka. Wychodząc z założenia, że „rewolucja nie tylko burzy, ale i buduje”, dr K. Dmitruk mówił o jej oddziaływaniu na literaturę. Referent scharakteryzował wizje przyszłości zawarte w utworach pisarzy Młodej Polski twierdząc, że ich wspólną cechą jest brak motywu budowy nowego ładu przez pracę, wysiłek społeczeństwa.

Dr E. Olszewski w komunikacie *Obchody 1 Maja w latach rewolucji 1905—1907 roku* ogólnie scharakteryzował wystąpienia pierwszomajowe w Królestwie Polskim, by dokładniej przedstawić to zagadnienie w odniesieniu do Lublina. Natomiast mgr L. Zabielski w komunikacie *Historiografia rewolucji 1905—1907 roku na Lubel-*

szczyźnie, dokonał selektywnego przeglądu publikacji dotyczących przebiegu rewolucji na wymienionym terenie.

W dyskusji wzięli udział pracownicy naukowcy Instytutu Historii, Filologii Polskiej i Międzyuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych.

Doc. dr Z. Mańkowski stwierdził, że rewolucja 1905 roku jest słabo akcentowana w dziejach ruchu narodowego i podał istotne przyczyny tego faktu. Mówił także o konieczności zaplanowania dalszych badań nad rewolucją 1905—1907 roku na Lubelszczyźnie. Dr E. Olszewski, nawiązując do referatu dr. K. Dmitruka, zwrócił uwagę na wpływ, zwłaszcza literatury, na rozwój społeczny. Dr J. Święch określił rolę, jaką w historii rewolucji spełnia refleksja literacka.

Zabierając ponownie głos, doc. dr Z. Mańkowski wskazał na różnice między wielkimi, wspaniałymi wizjami przyszłości stworzonymi przez rewolucję francuską 1789 roku czy też Rewolucję Październikową, a małymi, prymitywnymi wizjami, jakie powstały pod wpływem rewolucji 1905 roku w literaturze. Podejmując ten problem, dr K. Dmitruk wyjaśnił przyczyny uproszczonych wizji przyszłości w literaturze Młodej Polski.

Podsumowując sympozjum, doc. dr A. Koprucki podkreślił, że stworzyło ono możliwość spojrzenia na rewolucję 1905 roku przez historyków, politologów i historyków literatury. Przyczyniło się także do ukierunkowania tematycznego dalszych badań naukowych nad dziejami rewolucji 1905—1907 roku na Lubelszczyźnie.

*

Uczestnicy sympozjum otrzymali publikację pt. *Z rewolucyjnych tradycji lat 1905—1907* pod red. Albina Kopruckiego, wydaną nakładem UMCS w 1976 roku (105 s.).

Większość artykułów zamieszczonych w wymienionej publikacji została zreferowana na sympozjum. W materiałach zwraca uwagę artykuł A. Kopruckiego pt. *Nałęczów i jego rola w latach pierwszej rewolucji 1905—1907* (s. 53—74). Autor akcentuje specyficzne cechy Nałęczowa i jego środowiska, charakteryzuje wydarzenia 1905 roku i formy walki, jakie wystąpiły na tym terenie w okresie rewolucji. Rozwijając zagadnienie wzmoczonej pracy kulturalno-oświatowej w Nałęczowie w latach pierwszej rewolucji, autor podkreśla rolę miejscowej inteligencji (S. Żeromskiego, W. Chodźki, F. Morzyckiej i wielu innych) oraz wskazuje na istnienie w tym środowisku atmosfery sprzyjającej aktywnej i wielokierunkowej działalności społeczno-politycznej i kulturalno-oświatowej.

W artykule *Pomoc dla więźniów politycznych w latach rewolucji 1905—1907 roku* (s. 83—93) B. Pawłowski omawia różne formy pomocy więźniom politycznym na Zamku w Lublinie.

Publikacja *Z rewolucyjnych tradycji lat 1905—1907*, mimo że obejmuje zróżnicowane tematycznie materiały, w zasadniczej mierze poświęcona jest Lubelszczyźnie. Stanowi cenny przyczynek do badań nad przebiegiem rewolucji 1905—1907 roku na ziemi lubelskiej.

Maria Agnieszka Deska